

СТРАЖИЛОВО

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК ЈОВАН ГРЧИЋ.

БРОЈ 42.

У НОВОМ САДУ 16. ОКТОБРА 1886.

ГОД. II.

ГОСПОЋИЦИ Н*.

Ноклоник муза ја и сада
Звучима лире здравим Вас,
Из околине шумна града,
Што славом својом дичи нас.
Коме сам граду, као дете,
Непознат јоште с правим злом,
Прориц'о дане славе свете,
У патријотском жару свом.
У ком је све, што срце иште,
И што напретку даје лет:
Различне школе, позориште,
И виши свет и нижи свет.
У коме има сјајних двора,
Болница једна, болних тма;
И фармацеута и доктора,
И поред тога гробља два.
У коме има госпођица,
(Салона наших прави крас!)
Жеманство, збиља, бледа лица,
Слабачке груди, танак глас —
Као да свака жели рећи,
Кад са поздравом приђеш к њој:
Остави наду, пролазећи,
Стидљива скромност Бог је мој.

Некад сам им'о врло радо,
Та бледа лица, нежни стас,
И забринуто чело младо,
И разнежени, тужан глас —
Ја сам у томе навалице
Тражио скромну, благу страст,
И миловати такво лице,
Мени је била права сласт.

То беше узор оних дана,
Кад је у младом срцу мом
Трептала бледа Татијана,
И романтични Ленски с њом.

Кад сам по сву ноћ крај Пушкина
Лепота женских снев'о чар
И страшио се Ањегина
И неговао страсти жар.
Кад сам у мраку неме ноћи
Познао љубав, њену моћ,
И сав разнежен, у самоћи,
Сањао страсну, прву ноћ.
Ал време, време! Све то преста,
К'о слатки санак, слаби клик,
„Плачевне“ страсти давно неста,
А с њоме оде бледи лик.

Чедо пролетњих, благих дана,
Једном сам вид'о цветак млад,
Под густим кровом брених грана,
Што граде мрачан, дубок хлад.
Небо му није росе дало,
Ни животворни сунце зрак,
Лисје му свело, стабло пало,
И покрио га смртни мрак . . .
И ја сам глед'о око себе,
И проклех горки живот свој,
Јер ја се тада сетих тебе,
Увели, бледи цвете мој!

Ал опростите, госпођице,
Што дирнух руком жицу ту.
Мени је драго *њено* лице,
Ја још једнако волем *њу*.
Као суморног Алгијери,
Њепог ме лика води сјај
Кроз освећене рајске двери,
Где вечно — млади трепти мај.
Но даље с тугом . . . Мило дете,
Тим нећу да Вас мучим сад,
Ја волим, кад се насмејете,
И мене онда мине јад.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Ја волим Ваше ведро чело,
 И Ваш сребрни, јасан глас,
 Кад детињасто и весело
 Ситница каква дирне Вас.
 Ах, сећају се целог века,
 Као пријатног, слатког сна,
 Преко јаруга и јендека
 Кад сам за Вама трч'о ја —
 Ветар је силно пољуљив'о
 Ваш танки вео, Вашу влас,
 А у зраку је одјекив'о
 Безмерно сладак, звучни глас...
 Шта-ли смо цвећа погазили,
 То Бог једини само зна!
 Но Ви сте онда сретни били,
 А с Вама сретан бејаш ја.
 Пламен је лиз'о Ваше лице,
 Дисала нагло Ваша груд,
 А Ваше косе и витице,
 Мрсио лахор као луд.

И то је прошло. Вас већ није.
 Кроз пушта поља блудим сам;
 Јесења магла земљу крије,
 Ах, како ми је — то ја знам.
 Мирно и тремо теку часи,
 Младост се губи, гине све,
 Суморна јесен живот гаси,
 И живот, радост, све то мре.
 Са сурих гора магла стиже,
 Мртви, јесењи дан је то;
 Јато се врана с криком диже,
 У опустели, тихи до —
 А суро небо сузе лије,
 Досадно, мрачно тече дап...
 Остајте збогом! тешко ми је,
 Младост и живот сан је... Сан!

* * *

Београд, 16. септембра 1886.

Војислав.

МЕТИЉ.

СЛИКА ИЗ ЖИВОТА СРПСКОГ НАРОДА У СРЕМУ.

НАПИСАО П. АДАМОВ.

(Наставак.)

 Јујем ја, како једаред рече Цвеја Моци:
 — Јагода Јездићева, ... овај... то
 је, мој брајко, цура!
 — Хоћеш? — па то Моца, као да ће му
 лутку какву извадити из џепа.
 — Ја ти кажем само, овај..., то је цура!
 — Не знам, како ћу платити мајстор-Сими
 чизме, а то...
 — Зар немаш?
 — Оно, ... ја бих, знаш, лако нашао.
 Имам и ја овде онде код људи на дугу. Ал
 свет није сад при новцу. Знаш, како је. Нај-
 горе ти је ово доба. Па нисам рад...
 Још тога дана нашао Цвеја негде, а лако
 је њему, па дао Моци.
 — Гле! — вели Моца, ... бајаги изнена-
 дио се. — Нисам, мај, ја то мислио.
 Цвеја му гура некакву банку у шаку.
 А Моца:
 — Вратићу ти! Да знаш, чим добијем,
 прво је твоје... Да знаш!...
 После тога видим ја, набајива Моца око Јагоде.
 Кажем ја то Јели Ранитовићевој...
 Једаред на роњу задиркује Моца то момке
 то девојке, па откуд отуд наврзао се око Јез-
 дићеве цуре.

И данас ми жао, што и сам нисам био то
 вече на роњу. Молила ме била стрина Сми-
 љана, да поћим код ње. Дотерала марву с
 наше из аде. А Цвеја заборавио, и да је син
 и да је домаћин. Те мислила, бог зна, кад ће
 он доћи кући. Па као да се ја ту нађем.
 Папио се Моца, кажу, то вече, па га не
 можеш смагати.

Цвеја само жмири у њега као маче у
жижак.

Наже се онај у један мах девојци, па...
рече л' јој нешто или јој што уради, не знам
ти рећи.

Тек Јагода ни пет ни шест, већ измахну
шаком. Како измахну, пуче Моци преко очију.

Како пуче, паде Моци шепир, па се при-
држа руком за нос. А на нос му полети свилица.

Кад дошао себи, стиште песницу, па стаде
пред Јагоду, да замахне.

— Дирни се! — цикну Јагода, па се ис-
пречи.

Јела Ранитовићева паде јој око врата. Ја-
года дрхће и Јела дрхће.

Знате, какав је нас, кад га одудари редуша,
што се навадио око лонаца на огњишту крај
ватре, па се погупи из куће с подвученим ре-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

пом а погрбљеном крчаком или укљајеном по-
гом. Вриснуо би бар од пакости, а не сме ни
да писне, док се не одвуче на гувно, да тамо
изјауче свој бол.

Ето, тако је по готову изгледао Моца по-
сле Јагодине Ђушке.

Пошуњи се, потражи шешир, па га нестаде.
А Цвеја . . .

Их! Казао сам ти, жао ми, што нисам и
ја био то вече на роњу. Ал веруј ми, кад за-
мислим себи Цвеју, и волим.. Ја бих, чини ми
се, био пропао у земљу.

Запемило све то, што се ту живо десило,
као кад избациш пушку уред јата чворака,
што цврчи и вришти, реци, гдегод на дуду, па
се наједаред разлете, те ти од тишине на мах
заглухну уши.

Тек први ће Матија Оморац:

— До, да слатка пољупца!

Сви у смеј.

А Јагода се окрену мушкарцима:

— И ви сте ми мајчини момци!

Многе прође смеј.

Цвеја с ноге на погу, као да га неко бије
од доле по табанима, док не сави у шор, па
оде и он као покиселе виле, а никому ни збо-
гом ни лаку ноћ.

Ево га кући.

И стрина Смиљана таман зинула, да каже:

— »Хвала богу!« — што и он једаред дође
раније него обично; али га одмах позна збу-
њена, па као да је утучен.

Претрну, па га пита:

— Шта ми ти је, сине?

Цвеја ћути, па хајд, те леже преко кре-
вца испред појате.

Ја гледим из кола, а у кола легао, у сену
да преноћим.

Мати стала, па гледи за њим, па се за-
бринула. Бљушти јој срце од жалости; тек
не зна, шта ће. Што, као паметна жена, није
никада донде поверовала, то сад била почела,
каже, да помишља. Пијан није; јер кад је пи-
јан, плаче и раскајива се. Него: нагазио на
што, устрелише га виловите очи, урекао га
урољив подлед, опчинише га чини. Шта ти све
човек не ће у невољи помислити!?

Дошло јој да тражи врачаре, да јој штогод
даду, како јој јединац не ће више тумарати
поћу и дању деканчити. Мисли, да му даде
гасити угљевље. Или да га води, нек му скину
чини. Ама, мисли, кому ће, јадна?

Ето, тако врачала баба Кумрија Вићи То-

дорашку, да се тобож не поводи за туђим же-
нама. Па како му његова Јула дала нешто, те
попио, а он вени, па вени. Тако на њему да-
нас сама кожа и кост. Сав ми се посветио,
што дошао жут у лицу. Жут, жут као смиљ.
Ни дај боже онај човек, који био! Господ јој
судио, и Јули и Кумрији!

Опет некаква из планине учинила Ђури Олај-
цији, да је токорсе воли. Па ено га, иде као
сумахнут, а прозукао као јабука, што тек не
отпадне. Такав момак, што је то био!

И тако још више.

Веруј, има света, па ваистину може да
учини човеку. Али гадија ти је то! Да знају
и умеју зло на добро окренути, прво би себи.
И откуд туђину срца за туђе јаде и невоље?
Накупе којекакве травуљине, коштурине и буди
бог с нами којешта, па будаласт свет пије, па
се трује.

— Боже, ти ми помози! — окренула се
баба Смиљана, откуд, вели, долази све добро
за народ. — Ти ме избави, боже, молим ти
се. Уклони проклетину с куће ове. Твоје се
име вавеки славило и спомињало у њој, откако
је темеља и огњишта овога, и у беди и у до-
број срећи. Не остави ме ни сада. И молим
ти се, саваоте! . . .

Цвеја се пружио преко кревца, па бог би
га знао, мисли ли што или и не мисли?

И мени се разбио сап. Не ће ми капци на
очи, па да обесим о сваку длаку у трепавици,
мислим, доњи жрвањ. Па ми баш годи, кад који
коњ везан за друга кола зафрче, а гривасти
вранац удари ногом у земљу, што немирац, или
главом о левицу, што се брани од комараца.

Наједаред залаја пас.

Дигох главу, да видим, шта му је.

Ето Моце управо на Цвеју.

Шта ће овај сада? Не знам ја још, шта
се збило на роњу.

— Хајде!

— Ко? — буну се Цвеја.

— Ти, — вели Моца.

— Куда?

— Сви смо тамо, . . . знаш? Удара се у
сва звона.

— Боли ме глава.

— Ти се пренао, — пребаци му Моца, па
се силом насмеја.

— Е дакако!

— А јеси видио, бога ти, само ону?

Цвеја канда климну главом.

— Да јој се осветимо! — плану Моца.

Не чух, да ли Цвеја што рече на то.
 Та хајде, човече. Шта оклеваш? — на-
 ваљује онај. — Тебе баш чекају тамо.

Цвеја се погну, као да ће да пође. Понда
 се трже, па вели:

— Боли ме глава, кажем ти.

— Кијаће она то, — каже Моца — Све-
 му је она крива.

Цвеја ћути.

— Биће мања од макова зрна.

Цвеја ћути.

Ћути и Моца Понда опет:

— Баш не ћеш да идемо.

— Пустите ме, молим те, — проговори онај.

— Добро. Ја... овај... Сасвим ми се кар-
 та окренула, знаш... Овај... ја не браним;
 ал шта ће они тамо рећи?

Цвеја протре руком чело.

— Знаш, да сам све изгубио, — заопуцао
 га Моца, а стоји већ као на иглама. — Све
 су ми однели...

Цвеја као да и не чује.

— ... и чизме...

Онај ћути.

— ... и србијански нож.

Већ мени дошло, да га ухватим за јаку, па
 да га бацам на сред шора.

— Уф, ала ме боли! — уздахну Цвеја, па
 се хвата рукама за главу.

— Па... добро! Кад не ћеш ти, не ћу ни
 ја; ... теби за љубав не ћу, — узе мучати
 Моца, а не стоји му се. — Лаку ноћ!...
 Само теби за љубав, да знаш!

Пође. Врати се. Чешка се.

— Мај...! Хтео сам... овај... да ти ка-
 жем нешто.

Нема одзива.

— Велиш, сутра!... Хајд, па добро! Сутра.
 Опет пође.

Опет се врати.

— А? шта велиш?

А Цвеја не вели ништа.

— Учинио ми се!... Него упамти, Цвејо
 брате, што ти је казао вечерас Моца. Не био,
 који сам! Кијаће она то, бога ми мога! Хоће,
 богме. Не да се овај тако тек!... Биће мек-

ша од памука. Упамти, мекша од памука! Ви-
 дићеш... Познаје Моца своје тице; ја ти кажем.
 Ту је Моца тек прави мајстор... Свему је она
 крива, ... она, да!

Говори тако, а већ је на по авлије.

Пас из прекрајка за њим до врата с наопш-
 треним зубима.

Кад Моца изишао на улицу, и ђмча паде
 на вратнице, па како залупио врата, гадно не-
 што опсова, а пас лану и зацени се, па загризе
 плот, те искиде зубима читав иверак.

Цвеја остао на кревету. Чух, како одахну.

Пас испратио Моцу, понда оптрчао дуж це-
 лога плота кроз гувна, кроз башту, око стаја,
 и преко целе заграде.

Кад се вратио, а код Цвејина кревета жен-
 ска прилика. Склопила руке, па стоји као светац.

Тако мало постоја, па се прекрести. Наже
 се над Цвејом, па и над њим начини крст. И
 хајд полагао!

Пас потегао био њој. Познао стрина-Сми-
 љану, па не зна, шта ће, да јој се умиле. Ал
 кад је видио тако озбиљну и скрушену, застао,
 узео се облизивати, па мирно усијао очима у
 њу. Кад пошла она, скочи и он; па, машући
 учичканом ренином, отпрати је до куће.

Стрина уђе у кућу. И сад тек леже, да се
 одмори. Бдила и она, те толики комад ноћи
 не тренула, него час — по, па се прикрадај
 Цвејину кревету, те прислушкуј. Није се сми-
 рила, док није видила, да Моца оде, како и
 дошао. Ал је после и сама признала, како јој
 у један мах тако нешто тешко било дошло, да
 би се била као наново родила, да је Цвеја
 отишао с Моцом. Обамрла, каже, била, што се
 поплашила, да јој се јединак није можда разболео.

Кад жуја и њу отпратио, па и за њом ви-
 дио замандаљена врата, а своје иначе већ учи-
 нио, ето ти га и опет Цвејину кревету Издиже
 се ту, што могао, на све четири; опружио гла-
 ву да оњуши и пару господара свога. Понда
 се сави поред кревета, да њ мирном савешћу
 једним оком спава, другим верно бди над до-
 бром свога госе.

У том и трећи петли почели да се јављају.

И ја једва мало склоних очи...

(Свршиће се.)

СУДБИНА.

Мирисаво цвеће у брдском трњаку,

Забачено судбом, у тајности цвета,

Нит је на домаху сунчаноме зраку,

Нит га когод види преко целог лета.

Залуд му се мирис на све стране шири,

Залуд му се стручак у висину диже —

Нити има кога, да у жбуц завири,

Нит миомир његов и до кога стиже.

А у мекој трави, на равноте пољу,
Веселије цвета и дрвље и цвеће,
Па ужива лето и судбину бољу,
Око њега јато лентира облеће.

На и моме саме на пољану слазе,
Те крај реке бистре бело платно стеру,
И по трави мекој лакоом ногом газе,
А мирисно цвеће гледају и беру.

Свака њоме кити своје бујне груди,
А мирис му слатки у себе удише —
Те од њиних груди, пуних бајних жуди,
И од њине душе сав свет замирише.

А цветови лепо у густом трњаку
Свако јутро залуд росне сузе лију,
Нит мирише свету, нити су на зраку —
Око њих се само жуте гује вију.

* * *

Тако и у свету, кд на равном пољу,
Неки сретан живи на погледу свима,
Па ужива живот и судбину бољу,
Једни вреде њему, он вреди другима.

А неки у вају, у чами и беди,
Незнап и забачен у самоћи вене,
Нити има кога, да види шта вреди,
Нити да се љупко на њега осмене.

Вл. М. Јовановић.

ПОЈЕЗИЈА ВОЈИСЛАВА Ј. ИЛИЋА.

КЊИЖЕВНА РАСПРАВА.

(Наставак и свршетак.)

Иреда мном су разни часописи, »Отаџбина«, »Српске илустроване новине«, »Србадија«, »Преодница«, »Летопис« и »Стражилово«. У тим часописима наишао сам на песме Војислављеве; на жалост ми по где-који бројеви нису при руци, јер зацело и у њима је која песма његова. Свега сам нашао десет и шест, мањих и већих, довољан број, да се може изрећи мишљење о њима. Какво је моје, изрекао сам већ; дужност ми је још, да га потврдим. Читаоцима »Стражилова« познате су бар оне песме, које су у том часопису изашле; ту је двадесет и једна. Деветнаест сам нашао у »Отаџбини«, осам у »Српским илустрованим новинама«, две у »Летопису«, четир у »Преодници« и две у »Србадији«.

Прве су му песме — по мојим изворима — изашле године 1881. У њима се већ огледа барактер Војислављеве појезије; оне су по суштини, по унутрашњој души својој, истоветне са песмама, које су ове године угледале света. И што се тиче техничке израде, не уступају баш много садашњима, само што се види не-поузданије поступање, или боље да кажем: употреба већ уобичајеног облика. У песмама доцнијег доба еманциповоао се Војислав од стереотипне форме и метрума, те је самосвојно стао на ноге и ишао својим путем.

Она иста чиста лирика, која с пуним изразом својим избија из најновијих му песама, показује се већ и у најстаријима му. Примера ради навешћу две песме из »Отаџбине« а из године 1881. Једној је наслов »Звезда«:

Ноћ је ведро, блага,
Бледи месец сја —
У милини тоне
Васиона сва. —

И звездице миле
Расипају зрак;
Само једна трену...
Па је покри мрак...

Чија беше звезда?
Бог једини зна! —
Спокојна је, мирна
Васиона сва....

Како се ту изражава чиста субјективност, која мора бити најзначајније, управо једино обележје лирске појезије. Цела се песма чита као дубок и тежак уздицај, уздицај душе једне, преко којег пак остали свет прелази — да се изразим савремено — на дневни ред. Та чиста лирика огледа се тако исто лепо у прекрасној песми »На дну реке«:

Реко, бистра реко, лепоте ти твоје!
Разгрни ми часом чисте груди своје,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Да угледам чуда, да сагледам рај;
 Да прегазим поља рујнога корала,
 Да похотим дворе од чиста кристала,
 Па да причам после лепоту и сјај! —

— О мани се, момче, тако луде жеље!
 Тужна су ми поља и дворане веље,
 Кад се у њих само уселио јад:
 Тек што зора сину са истока рана,
 И запева славуј у сусреће дана,
 Очајник их један походио млад.

— Залуду му поје бродарице виле
 Чудновате бајке и песмице миле,
 Залуду га двори сав чаробни свет:
 Мутно му је око, срце пуно студи,
 А блећану главу спустио на груди,
 Баш к'о бритком косом оборени цвет

Ту песму нисам могао никад прочитати а да ме чудновато не текне. Ја сам је читао и другима, и свагда, кадгод сам је довршио, завладала је око нас тренутна тишина: сваки је осећао дубоки утицај те песме на себи. Изгледало ми је, као да су слушаоци у мислима својим даље надовезивали крајњу песникову реч. А опет је казао све, и да је још најмање што додао, било би већ сувишно и претоварено. Ах, та у том се показује песнички геније, да толико важе, колико је тамап нужно: треба — особито у лирици — и читаоцу оставити, да за песником мисли и осећа. Постаје ли нам песма тиме нејасна? Никако. Напротив, нашој се души допушта, да на свој начин искити песникову наговештену замисао. Тим се читалац силније везује за саму песму а песник, ако је то постигао, постигао је тек прави тријумф, јер му је осећај напшао на одјек у осећају и другог, страног. А тога има, у мањој или већој мери, скоро у свакој песми Војислављевој. Та песма пак спада међ првенчад песникову и показује већ карактер појезије му: чисто осећање, с нежном превлаком сѐте, и јасну мисао, с пластичном поентом.

Од импозантног је утицаја песма »Последњи дан«. И ту ћу да изнесем у целини, да се види, како Војислав схваћа тај час:

Под чудним знацима освану данашњи дан. Небо је
 [суморно било

И сјајни точак свој, на бурноме исходу своме,
 Задржа вечитост тавна. Сву земљу, природу целу
 Мртвачки прожма мир и густа обузе тама.

Ах, судни освиће дан! У дивљем ужасу своме
 Свирене чекаху звери и људи чекаху сунце;

А мрачно долази подне — и небом звезданим само
 Трептање странније бива; почетак тихо се љуба.

И тама завлада адска . . . С пуцњавом запад се пали;
 Пространством људство све са плачем подиже руке,
 Ал страшни конац је ту. Окови спадоше редом,
 И силни светови к средишту журнуше. Бурно

Олуја размахну крилом. Кроз таму звиждање бруји,
 И мутне пучине вал срдито подиже пене —
 У самртном јауку том молитва умире блага,
 И врело срце мре и ум се у камен ствара!

И само један глас пространство потреса широм,
 Глас вечне правде је то. Анђео смрти се ближи
 И пѐми његов ход очајни ударци славе:
 Стрепите од гњева тог, јер Бог се у гњеву стреса!

Заиста величанствена, са прекаљеног, песничког гледишта, из дна душе песма је та. Нема ту страховања оног, којим се плаше непослушна деца, велика и мала, ту је на основу рођеног осећања приказан тај час: замислите само, кад се у своје време сунце не би указало!

Под општим насловом »Успомене« почео је Војислав низ песама. Жао ми је, што нисам пашао до једне, »Једна ноћ«:

На трошној клупи, близу старог зида,
 Где бурјан расте, — и предео пуст
 Пред мутним оком губи се из вида,
 Сањиви бршљан никао је густ.

Било је вече. По небеском вису
 Кандила бледа сипала су зрак;
 И будни попац певао је близу
 Кроз тијо вече и дубоки мрак.

О бајне ноћи! мислио сам тада,
 И опет мени беше пусто све —
 К'о младом орлу, кад га жеља свлада,
 Што напред хоће — али не зна где?

И лаки шушањ из мисли ме трже,
 То беше анђ'о неспокојства мог —
 И ноћ се уви, и копрену врже
 На бледо чело пратиоца свог . . .

И сањив бршљан из траве се диже.
 Ја страсно грљах њезин мили стас,
 А он јој благо до косице стиже
 И венцем уви расплетену влас.

Не да се другче рећи, већ најнежнијом бојом насликао је песник најдивнији час у животу људском. Ах, та та песма, у свој суштини својој, чедна је и невина као први осмех девојчин, кад у грудима својим осети прве не-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

жне откуцаје млађаног и безазленог срца свог. О, ала ми је жао, што немам при руци и даље песме из »Успомена« — ако их је песник у опште и певао.

Стање какво или положај описују маргантно али јасно и често непобитно песме: »Бродар«:

Без крмила свога, без правца и пута,
Брод занешен јури, тумара и лута.

Под немирним крилој разигране буре
И пена и талас у ковитлац јуре...

И суморни бродар, прекретивши руке,
Мирно слуша олуј и његове звуке.

Он ништа не тражи, ни за чим не жуди,
Не вије се уздах из његових груди.

К'о устргнут цветак, што се гробу спрема,
Он за радост не зна — ал ни страха нема...

и »Грм«:

Онађен муњом грм на суром пропланку стоји,
К'о при и мучан див. А бујне травице силет
Горди му увија стас — и горски немирни лахор
Лелуја шарен цвет.

Пролази дан по дан. И зима студеном руком
Покида налит сав, и гору обнажи сву —
Ал многа зима још са хладним ветром ће доћи,
А он ће бити ту...

По овим песмама се види, а у доцнијима још већма, како Војислав улази и у класицизам. То показују не само предмети, које обрађује, него и паџос, којим се читају, а и сам метрум такав је, да читаоца подсећа на дела класичких песника. То се огледа у песмама, које имају за предмет особе и појаве из старог, грчког и римског, доба а особито из старе српске и словенске митологије. Амо спадају песме »Нарцис«, »Тибуло«, »Јулија«, »Ђељо«, опет »Ђељо«, »Светковина Ладе«, »Северни ветар«, »Колок«, »Словенско звоно«, »Лада«.

*

Тако прелазимо сад и на веће му песме. Оне, које су изашле у овом листу, нећемо спомињати; њих може сваки читалац »Стражилова« наћи, а увериће се, да спадају међ најлепше, које је српска Муза уопште и створила. Тешко ми је, што их не спомињем, што их не наводим; али кад су већ у овом листу, било би прештампавање сувишно.

Свагда је занимљиво читати, кад песник говори о песнику. Сродна му душа може тек да

продре у неизмерну дубину његовог осећања, може да се уживи у радост и у јад његов — изгледа, као да је прислушкивао откуцаје песничког срца. Тако ће сваког симпатички дирнути Војислављева песма »Тассов опроштај«, у којој се песнички описује одлазак тог великог песника из Фераре.

У песми »Између неба и земље« огледа се религиозно осећање песниково, на основу појмова, стечених у млађано доба. Не треба се ни најмање чудити, што се песникова душа vine горе, тражећи зар у оним сферама разјашњења своје бурне али идеалне тежње. Та и цела религија управо је излив унутрашњег осећања; она је тако рећи лирика *par excellence*. Зар је онда чудо, да појезија Војислављева тражи прибежишта и тамо, где сухопарни и трезвени разум не налази ништа. Та такав разум није у стању да схвати ни ситније изливе песничке душе, а камо ли то, да она може тражити прибежишта тамо, где по схватању њеном влада вечита хармонија и љубав.

Навешћу само почетак те песме:

Усред ноћи и тишине
Дух се диже пун милине
Више света, више људи,
У небеске у висине;
По стазама, пуним зрака,
Од месеца и звездица,
И од бледих луталица,
Што у понор тону мрака;
Тамо, тамо у пространства,
Где судбини човечанства
Указује небо пута,
Тамо смерни Дух ми пође,
Тамо горда мис'о лута,
Да к мудрости чистој дође.
Ту у дворе од биљура,
Где блаженство с миљем ходи,
Разнобојна дуга води
Кроз просторе од азура,
Вечним духом задахнута
Пода мном се вечност губи,
Где без стазе и без пута
Поражени Дух ми лута,
И милине вечне љуби.
Тамо мирта гране шири
Над језером чистог мира,
И ружица тијо мири
Уљуљкана од зефира.
У залађу древних шума,
Што уморном санак деле,
Играју се у спокојству

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Рајске тице и газеле.
 Ах! Кроз оне зрачне дворе,
 У станишту среће праве,
 Кроз вечности куда море
 Чаробне се песме хоре,
 И анђели Бога славе,
 Дух изгубљен нађе спас.
 Виде зрачне цветне стазе,
 Где Бесмртном Богу слазе,
 И анђелски зачу глас —
 И док покој друге зове,
 Он је слуш'о песме ове:

Слушао је песме надземаљске, хор духова и
 песму Херувима.

»Мисли и сањарије« су низ лирских песа-
 ма, у којима Војислављева душа тражи олакши-
 це; оно су, што им наслов одаје:

Преко плача и гробова људи,
 Тавна прошлост што их травом скрива,
 Млади путник са трепетом блуди,
 И будућност у заносу снови.

Знак живота у околу широм
 Не трепери на обзорју плавом,
 Где гробови почивају с миром
 Под бршљаном и високом травом

И спутивши у трепету своме
 Бледу главу на уморне груди,
 Види вечност — и занесен њоме,
 Мрачне снове у тишини буди:

Ма како да бих радо хтео, али није ми
 могуће, да испишем целу песму ту. Лепота
 њена наводи ме, али — на жалост — простор
 овог листа не допушта ми, да је прикажем целу.
 Она је у »Отаџбини«, у 53 свесци.

Чудна је песма »Оргије«, и некако одступа
 од иначе идеалног полета песниковог; али се
 даје тумачити. Нема у њојзи ни спомена о »ор-
 гијама« у обичајеном смислу; песник је хтео
 само да искаже своје гнушање према наметљи-
 вим назови-песницима, и сасвим је погоднио на-
 чин писања према предмету свом.

У Летопису, у 144. књизи, изашла је једна
 од најлепших песама, коју има уметничка по-
 језија наша. Та је песма »Елегија«.*)

Ту песму а и многе друге Војислављеве чи-
 тао сам најрадије с пријатељем једним, који се,
 као мало ко, разазнаје у појимању праве поје-

*) Погрешно је штампан потпис „Владислав“. Међутим
 исправљено напред, у прегледу, те стоји право име „Војислав“.
 Ја сам ту песму читао још у рукопису те знам, да је њу све-
 вао баш главом Војислав Ј. Илијћ.

зије. Тај исти, који озбиљно и хладнокрвно испи-
 тује изворе тешких невоља и бољетица чове-
 чијег тела, уме тако исто да се одушеви и за-
 несе, кад се спушта у испитивање неизмерног
 осећања песничке душе. Он ме је не једаред
 упозорио на гдекоје лепоте Војислављеве поје-
 зије, и што сам овде изнео, мишљење је и ње-
 гово; та права појезија захвата корена већма,
 него што се на први поглед и замислити даје.

I.

Већ је прошло жарко лето,
 Увеле су мајске руже,
 И на влажним пољанама
 Са грактањем вроне круже.
 На огњишту пламен пуца,
 И чађави зид му лиже,
 Па трепери и светлуца,
 И колуте модре ниже —
 Поља ћуте, гора спава,
 Нигде гласа, нигде јава!

И спутивши руке своје
 На уморно своје крило,
 Ја се бајног доба сећам,
 Доба, што је некад било!

Као лахор на таласи,
 Што лагано тихо струји,
 Кроз душу ми трепте гласи,
 И анђелска песма бруји.

IV.

Далеко су мила места!
 Пролетеше сретни дани!
 А време се канда жури
 И сам спомен да сахрани!
 Али силна мис'о људска,
 Кад је љубав загрејава,
 Може гробље да оживи,
 И да прошлост васкршава.

VIII.

Јеси л' вид'о лепи цветак
 Крај потока на обали,
 Што огледа бајно лице
 На сићани брзи вали?
 Кад у тихо летње вече
 Поветарац вале нија,
 И његово лице тада
 Љуљуска се и узвија —
 И љубавник тако страстан

Према срећи лице мења;
 Јер љубав је поток бистри,
 Што час цветне равни љуби,
 А часом се опет губи
 Преко гора и камења.

— — — — —
 XII.
 — — — — —

Гурнем прозор. На дворишту
 Нигде нема живог створа —
 Само студен ветар звижди
 Са далеких, сурих гора...

Је ли ово варка само?
 Или сам, збиља, чуо звуке?
 Или је, можда, ветар био,
 Ког је спомен претворио
 У кликтање и јауке?

Ноћ је мрачна. Киша пада,
 Мрачна поноћ земљу скрива,

А јесенски влажни ветар,
 Отимљућ' се наглом силом,
 Потрескује својим крилом
 Мутна окна и ћерчива...

Изабарао сам само нека места. Најлепша сам можда изоставио. Можда сам најлепша и приказао? Ко би то знао! Ја не, кад је целина тако дивна и прекрасна.

Како да опишем ту песму? Никако; та она се описује сама. Напоследку, даје ли се описати мирис ружин, песма славујева или девојачки осмех или уздах? —

Не могу се растати са предметом својим а да се ипак не дотакнем песама, које су изашле у овом часопису. Како ли је мека и нежна песма »Колок«, у 26. броју од прошле године. Па како пуна идеалног осећања и стварне тежње песма »Словенско звоно.«

Ја не знам, шта да кажем још. Али ми се тако чини, да би људи као Војислав требали управо вечито да живе; и он ће збиља вечито и живити у лепшем смислу те речи.

Милан Савић.

БРАНИЧ СРПСКОГА ЈЕЗИКА.

АЛЕКСАНДРУ САНДИЉУ

ПРИКАЗАО („ПОСВЕТИО“) ЈОВАН ЖИВАНОВИЋ.

(Наставак.)

14. *Леност*. Г. С. Лекић у својим „Примерима за латинске облике“ пише *леност*. *Леност* је провинцијализам. Тако се говори у Срему и Бачкој. У књижевном пак језику не сме се употребљивати. Народ српски говори и *леност*, по јужном говору *лијеност*. Пита се сад, шта је боље, правилније: *леност* или *леност*? Да на ово можемо одговорити, морамо узети стари словенски језик у помоћ. Он је најкласичнији језик између свију словенских језика, те нам служи за мерила, којима можемо пресудити, шта је боље у нашем српском језику и у свима словенским језицима. Без познавања старог словенскога језика не може се ни један словенски језик темељито и научно знати. У старом словенском језику гласи та реч *лѣностъ*, дакле и у српском је језику правилнији облик *леност*, јер одговара потпуно старом словенском облику *лѣностъ*. *Леност* нема у Вукову речнику, али знам, да се говори у Срему. *Леност* је дакле провинцијализам и не сме се употребљивати у књижевности. А осим тога у бр. 38. „Стражилова“ показали смо, да ваља према стар. словенском облику писати *лен*, а не *ленъ*, те кад на основу адјектива *лен* додамо наставак *ст*, онда добијамо *леност*, а не *леност*. То треба бар да зна

књижевник и критичар, који ужива неограничено поверење књижевнога одбора „Матице Српске“.

15. *Предел*. Г. С. Лекић у својим „Примерима“ на стр. 146. употребљује *уредел*: „Зими се многе птице селе из нашег *уредела* у Мисир“. Ту су реч наши стари књижевници из црквенословенскога језика пренели у наш језик, па ју данас употребљују скоро сви листом књижевници. Ја не могу то замерити нашим књижевницима, јер се та реч код нас тако одомаћила, као да је наша и као да без ње не би могли бити. Али замерам тако „строгим“ критичарица, као што је г. Лекић, кога књижевни одбор „Матице Српске“ држи да се разуме у овим стварима. А колико се разуме, ја баш хоћу „браничем српскога језика“ да покажем. Речи *уредел* нема у Вукову речнику и народ је нигде не говори. Та је реч стара словенска и гласи *прѣдѣлъ*, *дрѣво*, *дрѣво*, *финис*. Да се та реч говори у нашем народу, онда би је морали на југу нашег народа изговарати *приједио*, на западу *придио*, на истоку *уредео*. Али та се реч не говори ни на једном крају нашега народа. Ја сад питам, је ли нам потребна та реч, па ако нам је потребна и немамо друге речи, која би се говорила у нашем народу, онда би је могли употребити,

УНИВЕРЗИТЕТСКА
 БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

јер *иридио*, *иридио*, *иредео* одговара ст. словенском *прѣдѣлѣ* потпуно. Ја пак велим, да нам није потребна, јер имамо у нашем језику реч, која то значи, *штога* стара словенска реч *прѣдѣлѣ*, а та је реч *крај*. У Вука стоји *крај* са значењем *die Gegend, regio*: у нашем *крају* тога нема. Диван је *крај* наша Фрушка Гора. Долазе људи из горњих *крајева* овамо и т. д. Ја држим да то треба да зна г. С. Лекић, који је био тако „строг“ критичар према својем колеги Оберкнежевићу.

16. *џеог.* Г. С. Лекић у својој „критици“ на Оберкнежевића пише „џеог метода“ (стр. 12.), „у *мишлом* значењу“ (стр. 64.), „по *џеговом* мишљењу“. *џен*, *џезин*, *џихов*, *џегов*, *џихан* мењају се по номиналној деklinацији као и прости придеви, који показују припадање, н. пр. *Стеванов* ген. *стеванова*. Истина, говори се и ген. *стевановога* по сложеној деklinацији, али је питање, које је боље, правилније. Кад номинатив сингулара *стеванов* има прост номинални облик, онда је близу намети, да треба и генитив да има прост облик, а то је *стеванова*. Заменице *џен*, *џихов* такође показује припадање, имају прост облик у номинативу сингулара те се и мењају као придеви посесивни проста облика, дакле имају генитив по простој номиналној деklinацији *џена*, *џихова*. Истина, код ових прономина и придева замењују се прости облици и сложеним, али је сад наше, да употребљујемо оно, што је боље и правилније. Правилни су дакле прости облици код ових речи, јер им и номинатив има прост облик, а сложен никад. Дакле ваља писати „*џена* метода“; „у *џихову* значењу“; „по *џегову* мишљењу“.

17. *наслов.* Г. С. Лекић вели у својој „критици“: „То је књига, којој је *наслов* горе исписан“. А на стр. 50. долази ово: „речи на *насловном* листу“. Код нас у српском језику нема те речи. Некад се у пређашњим вековима употребљивао глагол *слуги*, који гласи у садашњем времену *словем* н. п. код Шинка Менчетића Влаховића налазимо у петнаестому веку глагол *слуги*:

За тој га славим, за тој га *словем*,

За што се благ правим и блажен зовем. (254. стр.)

Али данас тога глагола више нема, нити се говори, и супстантив *слово* данас више не значи *љброс*, реч, него само *der Buchstabe*, за то не ваља казати *надгробно слово*, него *надгробна реч*. Кад би *слово* значило *реч*, онда би и *словослов* била добра српска реч, али данас се сваки насмеша, кад чује ту реч од каквога старог човека, који још живи у времену Милована Видаковића. Па кад у нашем језику данас нема супстантива *слово* у значењу *реч*, нити глагола *слуги*: *словем*, онда не може бити добра реч

ни *наслов*, ни *насловни лист*, а нису нам баш ни потребне те речи поред добре речи српске *напис*.

18. *уштрб.* Г. С. Лекић у „критици“ на стр. 6. вели: „од великог *уштрба*“. Ја не знам, каква му је невоља, да лута по Русији. Мора бити да воли читати Видаковића „Љубомира у Елисиуму“. Шта ће нам *уштрб*, кад је то руска реч уштербъ, а старословенски гласи *оуштрѣбѣ*. Или зар није *штета* српска реч, која долази од ст. словенске речи *тъштѣта* којој је постанак у *тъштѣ*, српски *ташт*, *vacuus*. Зар је лакше и пријатније по руским пољанама лутати поред наших кићених крајева?

19. *Неосиорно.* Г. С. Лекић у својој „критици“ на стр. 8. вели: „да се употреби све оно, што је *строго* научна граматика латинскога језика као *неосиорно* утврдила.“ Ево нас опет у Русији! споръ је руска реч и значи *der Streit*, споритъ *streiten*, неосиоримъ и *unstreitig*. У старом слов. језику има такође *сѣспорѣ*, *гѣха*. Та реч зацело долази од *прѣти*. У српском језику такође има *прети*, па онда *парба*, *парач*, *парбити*, *преширати се*, али *сиор* нема у значењу *прети*, *парач* и т. д. Руска реч *сиор*, *der Streit*, употребљује се од некога времена врло често у нашој књижевности, а имамо своју реч *парба*, *парница*. Оно, што је г. Лекић казао „као *неосиорно* утврдила“ могло би се казати „без двојбе“, „без сваке сумње“. На што дакле без невоље употребљивати руске речи!

20. *строго.* Г. С. Лекић употребљује реч *строго*, као што се види у 19. Истина ове речи руске не може се човек курталисати, тако се увукла у српски језик. Али г. С. Лекић требао се већ и ње курталисати као тако „*строг*“ критичар. Да је *строг* руска реч, види се из старог језика. У старом словенском језику гласи та реч *срагѣ*. Кад би ту реч баш хтели употребити у нашем језику, онда би је морали писати као и у старом словенском језику *сраг*, а не *строг*, јер *строг* исто је тако, као кад би *голока* употребили место *глава* или *корока* место *крава* или још боље *кровѣ* место *крв*. Ја мислим, да би се *строг* могло заменити речју нашом *оштар*, н. пр. место „он је *строг* критичар“ могли би казати: „он је *оштар* критичар“. То често можемо чути у обичном говору где се каже за овога или онога човека: то је *оштар* човек. А оно, што каже г. Лекић „*строго* научно“, то би се могло казати „врло научно“ или „са свим научно“.

21. Г. С. Лекић употребљује у својим „Примерима“ на стр. III. *определичи*, а у „критици“ на стр. 34. вели: „Ово правило није опредељено изведено“. То би ваљда немачки гласило: *diese Regel ist nicht bestimmt ausgeführt*. Види се, да се немачки мисли, а српске се речи само слажу у рече-

ницу. Ја сам у 15. показао, да нам није потребна реч *иредел*, јер место ње имамо лепу реч *крај*. Кад нам није потребна реч *иредел*, онда нам не ће бити потребан ни глагол, који долази од ње, а то је *оиределиги*. Као што је *ирѣдѣлѣ* ст. слов. реч, тако је и глагол *оирѣдѣлѣти* ст. слов. реч. За невољу могла би се употребити и једна и друга реч у српском језику. Али ми немамо те невоље, јер за *ирѣдѣлѣ* имамо лепу реч српску *крај*, а за глагол *оирѣдѣлѣти* имамо опет глагол *одредити*. За што дакле без невоље увлачити слов. речи, кад имамо својих. Даничић је и у граматику српску ту реч увео, као: *одрѣђени начин*, *неодрѣђени начин*, а не

оиредѣлени и *неоиредѣлени начин*. Пре свега дакле него што ћемо да узмемо туђу реч у свој језик, ваља да се запитамо, је ли нам та реч потребна? Ако нам је потребна, узмимо је и дотерајмо је по законима својега језика, ако нам пак није потребна, оставимо је на миру, кад имамо својих лепих речи.

* * *

Јесам ли ударио правим путем, нека каже предлагодат „бранича српскога језика“, коме сам и приказао ове чланчиће. Ако сам ударио правим путем, а ја ћу онда наставити ове чланчиће, како уграбим мало времена.

У М Е Т Н О С Т.

СЛИКЕ ЋОРЂА КРСТИЋА ЗА НИШКУ ЦРКВУ.

На г. Малетића „претрес“ иконе Крстићеве: „Смрт цара Лазара,“ и мога суда о њој, ја нећу опширно одговорити у овом листу, но упућујем читаоца на малу књижицу, која ће кроз који дан угледати света, и у којој ће бити осветљено много шта, што се тиче радова Крстићевих, и у опште нашег новог црквеног живописа. Исто ће тако бити говора ту о назерима, који данас међу нама владају о сликарству и његовом задатку. И г. Малетић, који се као тобож неки зналац не уздиже изнад опшних, погрешних појмова о сликарству, наћи ће ту доста обавештења.

Но истини за љубав морам читаоцима још овде да кажем, да „претрес“ г. Малетића није баш тако без тенденције, као што би био рад да увери читаоца. У „претресу“ има неистине. Смрт цара Лазара није представљена на *пустом, неизнатом месту* или у *ригу*, но у пределу, који носи изглед Косовог поља, од којег г. Крстић има слику; исто тако није замишљена *ноћ*, нити је Лазар *укочен* и *изнурен*, нити је анђео у *хоризонталном* положају; а још мање су Лазар и анђео као *два у љубави запесена створа*. Г. Малетићу је требало, да тако наружи и омаловажи икону, ради извесне цели, коју добро познајем. Замерку моју о томе, што се у нашим црквама виде католички смишљене слике, г. Малетић или није разумео или, што ће бити пре, није хтео да разуме, опет у поменутој извесној цели. Ја замерком не идем на то, да сликарству у нас стежем крила, но да спречим, да се и даље у наш црквени живопис увлаче представе, које су потекле из учења чисто католичког. Ваљда ће и г. Малетић знати, да се у неким догматима источна црква раз-

ликује од западне. Својом замерком рад сам да станем на пут увођењу учења у духу језујитства и папства. А тога на жалост има, као што ћу доказати. — Шекспир, гусле, девојке, што певају у нашим црквама, немају везе са учењем наше цркве и са *православним*, црквеним живописом. Сви ови, а и остали наводи г. Малетића немају вредности по предмет, о којем је овде реч.

Да је г. Малетић мало дубље размишљао о садржини народне песме, која је дала мисао за икону: „Смрт цара Лазара,“ и да је појмио појетско сликање смрти Лазарева у духу средњовековне религијозности, те да је разумео постављање узрока Косовском догађају у реченом духу, он не би за песму казао, да је антерелигијозна.

Та ваљда г. Малетић не верује, да је заиста долазио св. Илија цару Лазару и да му је Богородица стављала онакве услове, какве спомиње песма? Ваљда ће разумети, да је у песми изнесена Лазарева смрт с песничког гледишта, и да се хоће избором „царства небескога“ да каже, да је Лазар пре волио умрети за веру као јунак заједно са својом војском, но бити турски роб? Тако је народ схватио догађај и песму, јер иначе не би Лазара прогласио био светитељем. Себичњака, који ради свог небесног уживања жртвује војску и царевину, народ јамачно не би штовао; но, певајући смрт Лазареву, песма пева смрт и свију оних, који су с њиме за веру на Косову живот свој дали. У свију је било исто религијозно одушевљење. Па исто ово одушевљење извор је идеји, која је изнесена на икони Крстићевој. Не схвативши смисао народне песме, са уметничког гледишта, г. Малетић наравно није мо-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

гао да схвати ни представу на икони. Излажући пак, што би по његовом нахођењу све морало бити изнесено на икони, он јасно показује, да не зна да прави ни основну разлику између сликарског уметничког рада и просте илустрације.

Погрешно су г. Малетићу дошанули неки његови пријатељи, токорсе стручњаци, да је уметност *ошшта*. И говор, језик је општи; он је као и уметност израз духовног рада; али колико унутарње духовне разлике има у језицима! У уметности не вреди спољност, по унутарња духовна садржина, која потиче

из осећаја; а ти су, као што се зна, у неколико различни према основним особинама народа.

Исто је тако г. Малетић пером својим пустио дошануту му неистину у свет, да немамо народног уметништва. По нашим старим црквама и манастирима има неоцењена блага сликарског и по религијозним идејама и по облицима за слике црквене и световне. Само их ваља разумети и заволетати. То зна и уме г. Крстић, с тога му дајем хвалу и дању му је, доклегод остане на том истинитом и здравом путу за наш црквени живопис.

Михаило Валтровић.

Л И С Т А К.

ПИСМА ВУКА СТЕФ. КАРАЋИЋА ЛУКИЈАНУ МУШИЦКОМ.

ИЗНОСИ НА ЈАВНОСТ МИЛИВОЈЕ К. БРАНКОВИЋ.

XV.

У Бечу 11. (23.) Јунија 1818.

Пречесњејши Господине,

мени любезњејши и високопочитајемо!

Од ономадне сам примио Ваша три писма. Оде ми се врло донадају, а какво ће дјејствије учинити, Бог зна. Министри су чудни људи; а особито су лијени у оваковим пословима; али огледаћемо, него сад још не можемо, док не отиде Филиповић, опростио се са мном има мјесец дана, па још није отишао; не знам, кога врага чека. Код Розумовскога имам позната једног бединтера, али код Головкина немам ни кога (зашто сједи чак на другом крају Беча), него ћу ја, надам се, продријети до њега, само док оде Филиповић, а сад не би добро било, зашто може бити да би он што запитао. . . Оно буренце шљивовице оставио сам у подрум, док му вријеме употребљенија не дође; платио г. Копитар за њега 7 f. w. т. ј. 5 f. кирије, и 2 f. трогеру (ово вам само јављам, да знате, како га тај отуда опремио). Читао сам ону копију ча Стевина писма. Мисли су лијепе, али штил Славено-Сербски (он другчије не зна.) Зашто ми нећесте писати, шта сте чули и виђели у Карловцима о Томиној пеђељи? Шта сте се разговарали са ча Стевом о мени? Ја сам се од Томине пеђеље до сад једнако надао, да ћете ми то писати.

Рјечник се Српски печата у велике; већ је напечатано 10 табака (ту је стало А, Б, В, Г, Д, Ђ, Е, Ж, З, И, Ј, и сад се печата К. Увјерени будите, да ниједан Славенски народ нема до данас оваковога Рјечника, као што ће овај наш бити; него се и с муком печата: тешко коригирати а новаца нема. Послао ми је Текелија (Сава) 500 f. w. w. на дар и

Драго Теодоровић из Тријеста 56 пренумеранта по 20 сребрни цванцика, те ме је то мало приватило, а иначе би зло и наопако. Прије Августа неће бити готова књига, а онда ће бити готова јамачно; сад се већ печата брже.

Овђе нам је био Соларић и отишао је тамо доле, мислим да ће и Вас полазити. Чули сте, да је умрла Давидовићева жена у порођају? А дијете је здраво, име му је Светозаръ. Код мене је све здраво, вала Богу; Милутин расте, смије се и гуче. Рјечник ће бити мало више од 30 табака (али какви табака? по 62 врсте на свакој страни, са оним малим словима). Пишите ми штогођ од Карловаца, али по доста; а ја ћу овђе гледати штогођ буде могуће; знате, да се нико Вашем избављењу не би радовао, као ја. Поздравља вас Господин Копитар љубезно.

Будите здрави и поздравите све познанике и пријатеље.

Вукъ.

(Додатак к овоме писму на засебној хартијици.)

Незаборавите ми јавити, шта сте профитирали у S. S. Румиј е писао Г. Копитару (читао ми е писмо) и послао му нешто за учене новине (понайвише миѣније S. S.) као н. п. Зашто се зове Херцеговина (но чини ми се, то ће бити као князь и књига). Како су се Мачжари крстили и т. д. Видећете, кадъ се напечата. Пише, да га Хаџићъ и Храпиславъ уче Србски, а онъ њи Грчки; каже, да е Митрополитъ народный поета, Храпислав Odendichter, и да ће скоро издати своје Оде, Хаџићъ Анакреонтикъ, опоминѣ и за Васъ да сте Odendichter, но да Васъ јошт' не видео; него гледајте те познајте сѣ њимъ, ако и као Волный. Чужеродна Хлои оста за другий путь.

ЛИСТИЊИ.

МЕСЕЧНИ ПРЕГЛЕД

ПЕРИОДИЧНЕ СРПСКЕ И ХРВАТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ.

МЕСЕЦ СЕПТЕМБАР.

Јавор. (36.—40.) има од Јаше Игњатовића у 36. „Успомену на Павла Бакића“, а у 37. и 38. бијографију Лазе Нешка, песника (род. 1780., умро 1846. у С. Андрији), што је Игњатовић написао као увод у сатирични спев Лазара Нешка: „Стара и нова Ст. Андрија.“ Исти спев доноси „Јавор“ у лиску бр. 37.—40., а свршиће га у 41. Спев је писан у првим годинама нашега века, а нашао се у рукописима у породици Нешковој, што их ова предаде уваженом књижевнику нашем, старини Јакову Игњатовићу, а овај изнесе у „Јавору.“ Језик је у Нешкову спеву том за оно доба готово сасвим чист и народан; знатно је, да је песник још онда нагињао еу-фонији. У облику дијалога износи се ту, каква је Ст. Андрија била у 18. веку, па у 19., за културне одношаје наше тамо знатан податак. — Осим тога свршио је Абуказем своју приповетку: „У потеру!“ у 36.—38. бр., место ње је у 39. и 40. црта из живота нашег народа: „Отмица“, од Б. М. Р. — Свршена је у 37.—39. и Чехова прича: „Говор лишћа“, с чешког превео П. Алексијевић; на њено место почиње у 40 бр. приповетка В. П. Немировић-Данченка: „Махмуткина деца.“ — Од поучних чланака протеже се до 39. Св. Коларовића: „Месећ као небесно тело“; па у 40 почиње чланак: „Ираклије у српској народној песми“, и одломак из рукописа „Рударство за ниже разреде средњих школа“, написао Мојо Медић, проф. у кр. вел. реалци у Земуну; а у 36. има и нашега вреднога сарадника М. Петровића чланак: „Пијете ли дестиловану воду?“ — У лиску има у 36. бр. од П. Алексијевића писмо „својој посестрими Олизи“; о књижевности у 39. и 40. цртица о Србину глумцу на немачкој позорници Јоци Савићу. Под „Књижевност“ довршене су оцне и прикази, започети у прошлим бројевима, а у 38.—40. Никола Т. Кашиковић, Сарајлија, пречишћава језик у приповетци Б. Н. Врнчанина „Јузу-нико и Мејраимиќа“, што је изишла у 31. бр. нашега листа. Под „Уметност“ довршио је Јован Иваницевић (у Прагу) свој подужки приказ Толингерових композиција „Пупољци“ и иначе има бележика, равна, читуља, итд. — Песам има од Мите Поповића, Владимира Тројановића, Вида Вулећића-Вукасовића („Над гробом Ђорђа Рајковића, књижевника“), Радована Кошутећа („Пламенови, омладини на Балкану“, I.—XIV., бр. 38—39.) и Миливоја Живанова Ч—ћа.

Гусле довршују у 8. броју приповетку „Високородни“ а настављају „Око за око“ и „Мртвачки сандук“. У истом су броју угледале света и ове песме: „Гњев српске музе“ од Фигара, „Заштита“ од Лугомирског, „I., II., III., и IV., тачка моје љубави“, од Бранислава Нушића, (исту песму, али без наслова, има и уредништво овог листа у рукопису, јер ју је писац амо послао још пре једно два месеца дана) и „Небо моје“ од И. Х. Р. У „Књижевном прегледу“ оцењено је пре свега дивних шест приповедака Л. К. Лазаревића; саопштено је даље, шта „Magazin für die Literatur des In- und Auslandes“ и „Видело“ веле за књигу Спиридона Гопчевића „Bulgarien und Ostrumelien“; затим се наводи и одобрава мњење рецензента „Одјекова“ о Данићевом преводу Мавтегациног „Једног дана на Мадери“. Под насловом „Хрватски књижевни устахилук“ оштро се и немилеце осуђује Шрепелова расправа „Акцент и метар јуначких народних песама“, коју

смо и ми приказали у 33. броју, нашег листа, али нам за приредбу тамо нашу „Vienae“ прочита тобоже лекцију, што смо је од слова до слова саопштили у 35. броју „Стражилова“. Саопштено је даље мњење Пожаревачког „Права“ и Загребачког „Мјесећника“ о књизи Ал. С. Јовановића „Историјски развитак српске задруге“. Међу „Вестима из књижевног и уметничког света“ регистрован је међу осталима и 34. број нашег листа те том приликом пребацује уредник овом уредништву, што је у лист примило приповетку Ђорђа Јовановића „Ратник“. „Гусле“ налазе, да је тенденција те приповетке: „фрагментарна, тенденциозна (а одмах затим у другом пасусу исто уредништво каже, да не пребацује ни писцу ни овом уредништву, да је то намерно учињено!) непромишљена шака, намењена братском лицу“. Да млади писац баш није из претију исисао но свакако и темеља имао за своју тврдњу у погледу „отпуштања добровољаца“, доказ је и приповетка „Капетан“, што изађе у претпрошлом броју нашег листа. Ту цењени наш сарадник Ђуришић, човек „из прека“, мал те не истим речима жигосе нечовечност некоје тамо велике господе, као и Ђ. Јовановић. Наше је мњење, да је свакако више послужено идеалу Српства, ако се оно, што је за осуђивање, осуди, него ако се у вечаћом лиле-миле прећути и оно, чега се поштен човек мора гнушавати.

Глас Истине (бр. 17.—18.) има осим наставака ново у 17. бр. „Беседу на духове“ Тителскога пароха Емила Степанова и Милана Гламочлије, Драгођинскога пароха, чланак „О дотацији свештенства у митрополији сремско-карловачкој“, а у 18.: „Беседу шесте недеље ускршњег поста: о лажи“ (по Золнеру), говорио Лука Поповић, парох Панчевачки.

Истина у бројевима 17. (23.) и 18. (24.) продужује Прицип „Социјализам и хришћански брак“; осим тога је у 17. броју довршена Миџорова беседа „О зависти“; у оба је броја продужен и протосињела Гркинића „Поглед на религијозно васпитање и наставу“; настављен је у оба броја и „Извод из војеног закона, који данас важи у аустроугарској монархији, у колико се тиче свештенства“. Под рубриком: „Одговори на питања из пастирске праксе“ расправља се у 17. бр. питање: „Да ли се може крстити у један пут и у једној и истој крстионици више деце?“ а у 18. броју: „Да ли се може употребити богојављенска вода за крштење детета а да се не освештава друга вода?“ У „Прегледу главних сувремених догађаја у цркви“ има у 17. броју извештај о богословском заводу у Карловцима, а у 18. о збору свештенника протопопјата Дарувареког у Пакрачкој дијецези, о друштву за оснивање источно-православне општине у Грацу, и најпосле о Хришћанима у Абисинији. У 17. бр. под рубриком „Књижевне вести и оцене“ приказује А. Н. беседа Херсонског и Одеског архијепископа Никанора, која је изашла у Херсонским епархијалним вједомостима а управљена против грофа Лава Толстоја, што је у три своје књиге, наиме у „Исповеди“, у „Новом јеванђељу“ и у књизи „У чему се састоји моја вера?“ дао израза nihilистичкој својој мисли.

Хришћански Весник, часопис духовни за хришћанску науку и црквену књижевност. Издавалац му је и уредник Алекса Илић, протојереј и председник конесаторије Београдске. Излази сваког месеца подебела свеска. Цена је за нас овде 6 ф. годишње. Ово му је VIII. година. Добили смо од ове године свега осам бројева, дакле свеске од јануара до

августа. Девету, дакле свеску за септембар, нисмо још доби-
ли. „Хришћански Весник“ доноси беседе црквене и
стручне расправе а има и свој књижевни део, у којем огла-
шљује и приказује мал те не сваку нову књигу, што ма и с
ког гледишта засеца у духовничку струку. Тако се у свесци
за фебруар приказује „Живот Герасима Зелнића“, што је иза-
шао у „Народној библијотеци браће Јовановића“; у свесци за
април оцењена је и препоручена Димитрија Руварца „Исто-
рично-критична црта о Вићентију Јовановићу“; а у свесци за
август приказана је најпре исторично-правна расправа дра
Емилијана па. Радића „Источно-православне партикуларне
цркве у земљама угарске круне“, а затим су приказане и
„Проповеди и црквене беседе“ пароха Јована Јеремића.

Vienas (38.—42.) наставља кроза све бројеве роман из
хрватскога живота: „У ноћи“ од Ке. Шандора-Балеког и ро-
ман Ал. Херцена: „Ко је крив?“, па Фрање Рачкога: „Путне
успомене о Русији“, а у 38. почиње писати Т. М. „Писма И.
С. Тургењева“. Песмама има од Анта Ковачића, Ивана Лепу-
шића, Ђура Арнолда, Ј. Сундечића. Осим тога доноси у 38.
лик Пера Будманија, Даничићева наследника, у 40. + Драгиче
Граховаре, рођ. Фрајденраховаре, хрватске глумце, у 41. Фрање
Клајића и јубиларно-учитеља Ивана Филиповића, од чес-
титога хрв. вајара Ивана Рендића слике његових кипова, у
41. „Пренос мртва дечака“, а у 42. „Никола Јуришић“. У
лиску су као и обично белешке из књижевности, уметно-
сти и т. д.

Balkan (18.—19) наставља Милке Погачићеве: „У на-
ше доба“. Има даље Ивча Девчића (у 18.: „Последња су-
срет“, и (у 19.): „Зашто?“; Вељка Јеретова: „Басна“; Стјепана
Шкића: „У хладу“; И. Потаненка: „Света умјетност (пре-
вео Јосип Пригла); Ст. Ш.: „Пилула“; а у 19. почиње: „Верро.“
Од критика наставља Јосип Пригла своју о „Сироти“ Јевђена
Кумичића и Јован Храниловић на „Пјесме Андрије Палмо-
вића.“ Листак је као и обично пул ваљаних белешака из
разних књижевности, из уметности, и т. д. Песама има од
Милке Погачићеве и преименованог по једна. Осим тога у
сваком броју неколико слика и ликови; слике су лепе, али
би „Балкан“ одговарао више цели илустрованог листа, када
би доносио цртеже домаћих уметника.

Босанска Вила (17.—18) свршава приповетку Радосла-
ва Марковића: „На селу“, па: „Тона Мохорић“, написао Јан-
ко Креник, са словеначког превео Ст. Калуђерчић, те осим
наставка и свршетак из прошлих бројева: „Старине из око-
лице маглајске“, описали В. Стакић и Ђ. Марковић, па из
збирке Р. Самоуковића срп. нар. приповетка: Лажа и жамак.“
У лиску приказује прота Никола Беговић (у Г. Карловцу):
„Hrvatske narodne pjesme iz Bosne“, што их скупио К. Бла-
гајић, у Загребу, 1885; у 18. бр. „Јаглук“ по руском С. Ма-
нојловић; има песма Јована Радивојевића-Вачића; црта Мустафа
Хилми: „Један дан уз Рамазан“; па: „Гласинац, околина и
становници његови“, описао учитељ Ристо Ј. Чајкановић; —
од срп. народних умотворина су ту чакавске народне песме
с отока Корчуле из збирке В. В. Вукасовића (Асан-агиница,
Ватина клетва); па народна приповетка „Бело и Шуго“ од
Босанца, и свршетак народних гаталица око Сарајева, из бе-
лежнице попа Стева Тривковића. С последњим бројем прешло
је уредништво и издаваштво „Б. Виле“ и по имену па
Никола Шумољу.

Невен. (бројеви 17. и 18.). У 17. је броју довршена браца-
Јовина приповетка „Из живота једног шегрта“ и песма „Два
наследника“, коју је уз припомоћ чика-Јовину с мађарског
превео Суботичанин Јов. Мапојловић; настављени су у том
броју и анаграми (та врста загонетке зове се управо палин-

дром) Абу-а-Каземовића; има уз њих и два стара на немач-
ком и један на латинском језику; овај нам је један немачки
познат, јер смо га читали лане, тако отприлике месеца јулија,
у Бечкој „Преси“. У том броју наставља и браца-Јубиша из
9. броја својој сеји Анђелији писма „О свирци“. Број тај до-
носи две веће слике, и то „Позориште у старом Риму“ и
„Јелачићев трг у Загребу“, и три омање: „Кип и животиње“
уз Љотићев превод Лафонтенове басне под тим насловом, па
„Смокове“ и слику уз песмицу „Ево, браца!“ Још приповеда
у истом броју Милан Влад. Ђорђевић из Београда приповетку
„Будимо напљиви“. — У 18. броју има бајка „Лени и вре-
дни“ са три слике и шаљива игра „Стари сандук“, коју је
(не каже се, одакле) превео М. Ј. Продановић; има даље
чланак „Мухамед“, који је прерадио (не стоји, по коме) Станко;
на челу је том броју слика „Риноцер и тигар“ и уз слику
опис; осим тога има седам песмица, међу њима једна чика-
Јовина под насловом „Ево вам га, па га карајте, ако му по-
сао не ваља“, са сликом; још је у том броју слика и опис
дрвета јуке или палмове дилије, и седам палиндрома.

Голуб је у броју свом за овај месец наставио приповетку
„Бог је спор али достижан“ и осим тога наставка донео још
и приповетку „Слепац“ од Д. К. Под насловом „Са далеког
севера“ а уз слике Лана и Бекима, ирваса, северних јелена
и саоница има опис тих народа и животиња. Уз три пес-
мице има још и „Мудре речи“, што их је из Доситија при-
брао Јован Д. Брајић, и десет зборницама, што их из „Књиге
књига“ Атанасија Николића купи Јеленко Михајловић. Има
и мала причаца, истинит догађај „Рђава шала“, од Вихања-
нина П. Мирковића, а у „Споменици“ су испраћени ови по-
којници: Светозар Милетић, негда Земунски учитељ, Ђорђе
Рајковић, и Милош Поповић, негда власник и издавалац де-
чијег листа „Српчета“; С. К. посвећује „Спомен малој Да-
ници“, ћерци прота Косановића у Плашком, што је пролетос
умрла. Има у том броју три шаљиве приче од Николе Т.
Кашиковића, који у овом броју наставља и своје „Неправил-
ности у српском говору и писању“.

Родољуб има у 13. броју овај садржај: „Страшљивац“
са сликом од Р.; „Глас славуја“, песма Чед. А. Костића,
гимназисте из В. Градишта; „Зеца“, по Луку од учитеља
Мих. П. Мил.; „Паметно песето“ од учитеља К. И. Димитри-
јевића; „Буди и с малим задовољан“, од учитеља К. И. Ди-
митријевића. — 14. је броју ово садржај: „Од Кулина бана“
од Р.; „Нада“, лепа песмица драгог нашег сарадника Вл. М.
Јовановића; „Дете и дуга“, и „Боје“, обоје по немачком од
Мијаила П. Милошевића; „Мрави као земљерадници и сто-
чари“, од чика-Васе; „Примеран ђак“, од учитеља М. Про-
тића и „Редак али врло грозан случај“ од учитеља Жагу-
бичког Авр. Стаматовића. — 15. је број подичко вредни књи-
жевни ветеран Љ. П. Н. песмом под насловом „Баче“; даље
наставља у том броју учитељ М. Протић свог „Примерног
ђака“. Још су ту ове ствари: „Гостољубиви“ и „Милан и
кашљаца“, обе од Р. и најпосле „Дедин савет“ од Јов. М.
Поповића.

Старина је у подлиску 25. броја довршио хумореску
„Како је Љубиша остао без ручка и вечере“; потписан је под
њу Зоран. У 26. броју има хумореска „Шта се све не може
догодити, старом младожењи“; коју је (не вели, по коме) пре-
радио Др. Казбулџ. Од истога је и у 27. броју у подлиску
хумореска у стихових: „Чика-Радино накаљаније“.

Школски лист доноси у двоброју свом (9. и 10.) за овај
месец на првом месту извештај о првој општој скупуштини
српских народних учитеља у Сомбору, како га је прилежно
Ст. К.; наставља затим награду тему „Како се може деци

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

омилити похађање школе?"; наставља се и „Глас из Босне“ и „Распоред лекција у другом разреду српске основне школе“, а постојом учитељу Светозару Милетићу посвећује стари његов учитељ В. леп некролог.

Учитељ има у 16. и 17. броју чланак „Један метод у испитивању“; реч је у томе чланку о „Контрастима“ и то I. о контрастима у друштву“ и II. о „контрастима у природи“. Расправља се даље у 16. броју „Какав може бити школски одбор“ и саопштава се у оба та броја „Извештај главног одбора учитељског удружења о учебницима у основној школи“, поднесен III. учитељској скупштини. Говор М. М. Протића „О учебницима у основној школи“ започет је у 16., настављен у 17., а довршен у 18. броју. У 17. броју има још расправа: „Дечија запиткивања у школи“, од учитеља Ђ. С. Којића, и „Основно предавање из агрикултуре“, од Евђенија, које по напомени уредништва заслужује пажњу с тога, што је у њему заступљен нов педагошки принцип. Под рубриком „Књижевност“ оцењује у 17. и 18. броју Ј. Миодраговић књигу Сретена М. Аџића „Ручни рад у мушкој школи. Сувремено педагошко питање“. Саопштени су осим тога у сва три броја овога месеца записници треће учитељске скупштине, другог и трећег састанка.

Женски свет (бр. 6.) наставља чланак: „Шта све могу да раде женскиње?“, па о „Забавишту II.“, па више поучних белешака, као: о одељу, о спавању дети на пољу или при отвореним прозорима, па: „Терајте мухе од себе“, те „Буквице о женскињама“. Затим износи рад добротворних задруга: I. Српкиња Новосаткиња; II. В. Кикиндеке женске задруге. Листићи су пуни белешака из друштва, зарад здравља, за домаћице, и баште, и т. д.

Застава (бр. 135.—150.) има у листу бр. 141. приповетку Алексеија Гожду-а: „Неми апостола“ (превео?); у 147. од Б. С. III. цртицу из живота: „Мати“. Иначе је листак овога месеца испуњен цртицама политичног тенденцијозног смера.

Наше доба (бр. 104.—114.) доноси у 107. бр. Јаше Игњатовића одзив на листак у бр. 92. „Браника“, што се тиче питања о митроп. Вићентију Јовановићу и „Пере Сегадиња“ Лазе Костића. У листу бр. 108. и 109. пише А. Ђукић (у Задру) о шајкашком селу Жабљу, његову имену и пресељењу.

Браник (бр. 102.—114.) има у листу 103. бр. XIII. цртицу М. Савића „Из прошлих дана Манхен“; у 104. Милана Светозарева хумореску: „Господин Чворац“; у 105. (од 9. [21.] септ.) реч на оспелу Ђури Ракићу, говорио у II.-садској саборној цркви 5. септ. Милан Стоја, богослов; у 105. (13. [25.] септ., дакле два броја један за другим нумерисана су 105.) од Каменка А. „Песникова Сапуница“; у 106. превео С. Л. од Сахер-Мааоха: „Преварена“; у 107. Макса Фридау-а „Мој последњи састанак“; у 109. с руског превео Д. С. Калајдић: „Насамом“; у 110. превео К. П. ић „Украден младић“; у 111. и 112. с чешког превео II. Алексијев цртицу Св. Чеха: „Луда“; у 110. од —: „Женски мозак“.

Глас Народа наставља у подлиску 5. 6. и 7. броја приповетку „Двадесет и пет батина“.

Видело, орган српске напредне странке. Излази у Београду сваки дан осим дана иза недеље и празника. Одговорни му је уредник Лазар Комарчић. Листу је томе ово година VII. Ми га добијамо од друге трећине овога месеца а мо и то смо добили бројеве 195.—212. Довноси у листу одабрану лектуру, већином преводе, а саопштава и књижевне гласе. Овог је месеца у листу изашла у преводу новела Хјалмара Х. Војезена, „Витез Данеброд“, даље „Мој пријатељ“. Из записника једног полицијана“, од Л. Мориса, па „Зла Варвара“, приповетка из Елсаса, од Антона Ахорна; затим „Пан Рис“,

приповетка из старог пољског живота, од Сахер-Мааоха, па онда „Караван“, прича с истока, од Вилхелма Хауза, и нај-последње „Осветљени прозор“, прича Фр. Копа. Под рубриком „Из науке просвете и уметности“ доноси „Видело“ махом занимљиве белешке. У броју 207. под рубриком „Књижевност“ саопштава садржај 38. броја нашег листа и том приликом умесно исправља у неколико оно, што смо у 37. броју као увод у месечни преглед за август регистровали. У 203. броју под горњом рубриком пала нам је у очи ова чудна стилизација: „Уредништво је добило на приказ ове књиге: „Омер Челебија.“ То је наслов новој приповетци из живота нашег народа, коју ће г. М. Ђ. Милићевић за који дан да уплате у венац —“.

Напредак доноси у 26. и 27. броју у наставку Каринову расправу „Развитак хрватског пучког школства, нарочито у препороду нашег народа“, исто тако у 27. броју и Христово „Кратко извешће о фито-географском излету у Подгорје“. У 25. има нов чланак: „Хотење и воља“, од М. Б. а у истом је броју довршен и Турчићев „Пут у Црну Гору на учитељску скупштину“; још је у том броју започет а у 27. настављен извештај о општој чешкој учитељској скупштини у Златном Прагу. 26. је број сав посећен хрватском педагогу и књижевнику Ивану Филиповићу приликом четрдесетогодишње светковине књижевног и школског мурада. Прво и прво је на челу том броју лик његов, па онда има песма „Свечару“, па „Посветница“, којом му хрватско учитељство подноси хиљаду форината, што је међу собом скупило, да се отуд оснује заклада, која ће се звати Филиповићевим именом, а од камата ће се њених награђивати народни учитељи — писци, који пишу напредним духом. Затим је у том броју изнесен опширан животопис јубиларев и оцена књижевног му и школског рада, па онда је из „Невена“ од године 1855. из његових „Листова за красни спол“ прештампано седмо писмо, да се види, како је већ у оно доба Филиповић лепо писао за женске. Најпоследње још има у том броју 15 афорисама из списа и разних расправа Филиповићевих. — У 27. је броју на челу листу изашао чланак Осечанина А. Турчића „Народне пучке школе“. — „Књижевне smotre“ број 9. наставља оцену дела „Das Russland der Gegenwart und der Zukunft“ а осим тога се приказује, што је у „Раду југославенске академије“ у књизи LXXX. у прославу педесетогодишњице препорода хрватске књиге било написано; оцењује се даље и Радићев превод школске књиге Евгена Петолитичке „Физика и дуба“ а укратко је приказан и Кирстеов превод Његошева „Горског Вијенца“.

Лјебнички Viestnik довршује у 9 броју Немичићеву расправу „О бесноћи“ и наставља Струпићеву „Непрестано бљубање трудних жена“. Има даље у том броју „Здравствених извешћа за месец август“ и „Ситних вести“.

Iskra има у бројевима 17. и 18. на челу „Sielo“, у којем се претреса питање тако зв. икавштине, екавштине и ијекавштине. Настављени су у оба та броја и „Пути М. Павлиновића (г. 1867-75.)“ (Бабинаграда, Штитар, Жупања, Бошњаци). У 17. броју има појемат „Бабина кућа“, по контеси Ларијевој од грофице Восилске. Настављен је затим из 15. броја „Руски роман. I. Лав Толстој“ а и „Млади приморац“ из оставштине покојног Фра-Ивана Деспота. У 17. је започела а у 18. довршена приповетка Б. Б-лића под насловом „За кокоши“. У 18. има три песме С. Морског а у истом броју почиње и М. Сабих оцењивати Миховила Павлиновића као песника (тог, као што га на другом месту у том листу неко крети, „најбољег данашњег нашег птилето“; auch nicht schlecht!) У оба броја овог месеца скупљено је доста „Народних изрека и прилика“.

Садашњост довршује у подлиску 36. броја Чеховог „Лисковачког властелина“ у преводу Павла Падејског; 37. број има у подлиску причу Бјернстјерна Бјерсона под насловом „Баба“ у преводу Јована Радивојевића-Ваџића; 38. нема подлиску а у 39. се Арсен Видак опрашта са упокојеним глумцем, негда чланом наше народне позоришне дружине, Андријом Десимировићем; на истом му месту посвећује и колега му С. Лукчић-Лазич песму споменичу. Број 39. има у подлиску осам тога још у преводу и разматрања Роберта Хамерлинга „О страху“. 36., 37. и 38. број доносе реферате о позоришним приказима у Великој Кикинди а у 36. је осам тога некакав Б. из Загребџа покупио све оцене Загребџаких листова на први деби Даринке Бандобранске те употребио ту прилику, да сасвим категорично тврди, како је заслужни наш Ружич, не знам, кратковид и неспособан за управитеља; приповеда даље, како је у Бандобранске племенито срце — а откуд он то зна? — „које праштати знаде онима, који су је вређали и“ — *horribile dictu!* — „мучили“. За бога и по богу, нашто tant de bruit pour une omelette? Бандобранска је у Загребу успела, на лепо и красно! Али откуд сиромак Ружич да испашта њезин успех? Бандобранска није била дефинитивно ангажована у нашу народну позоришну дружину те је морала одступити, јер струка њена већ има достојну репрезентаткињу у Милки Максимовићевој. Што је ова случајно баш и нећака управитељева, је, шта ћемо! Тек Милка много обећаје; то јој ваљда ни тај Б. неће порећи. — Не можемо пропустити а да изрично не напоменемо, да уводни чланци у „Садашњости“ и по солидном смеру свом и по важности самих предмета заслужују пажњу. Тако је у 36. броју говор о Рацковићевој заклади за Кикиндску девојачку школу, у 37. о задрузи наших земљеделаца за осигурање од крупе, у 38. корисна расправа „Занат је златан“ и у 39. чланак о т. зв. школеким баштама.

Бачванин у подлиску сва четир броја овог месеца доноси из Агина пера реферат о учитељској скупштини.

Српском листу уступно је вредни Марко Цар из својих „Симпатија“ књижевну студију о „Лаву Толстоју и о психолошком роману у Руса“ те је студију ту „Српски лист“ саопштио у подлиску 35. 36. и 37. броја. У 38. броју почиње цењени наш сарадник Л. Томановић одговарати тајнику „Матице даламатинске“ и уреднику „Iskre“ Н. Шимићу на расправу истога у „Нагодном Listu“ под насловом „Качић према Хрвату и Српству“.

Папчевац у 19. броју доноси на челу извештај о учитељској скупштини у Сомбору; подлиска нема тај број.

Глас Црногорца има у подлиску 35. броја некролог Ћ Јоксиму Кнежевићу, Шаранском војводи и бившем капетану; у 36. је у преводу С. Борисла „Два самоубиства. (Из дневника Т. М. Достојевског)“; у 37. је настављено а у 38. довршено „Виље Петивићскога поља“.

Србобран је још само септембра месеца излазио сваки дан осим недеље и правника, а од октобра амо излази само трипут на недељу. Септембра су изашли бројеви 188.—211. У подлиску бројева 189.—196. описао је Никола Веговић као прилог к историји народа српског живот и јуначка дела чувеног хајдука Мијајила Тадића. У 197. и 198. броју има М. Србљана слика из српскога живота „Голуб“; у 199. и 200. описује Душан Л. Стеванов „Неколико дана у Горњој Крајини“; 201. доноси слику из живота „Хроми деда Ацко“, од Јо(вана) Р(адивојевића) Ва(џића); 202. и 203. има цртицу из живота „Поправљени сатана“, од Н.; 204. доноси по немачком причу „Случајно пророчанство“ а 205. и 206. приповетку Жака Нормана „Витез Бомшардини“; 207. има из причања некадање газдице Ј. Добријевића причу „Мати и син“; а 208. и 209. је повест из Мерана „Заручник“, по немачком а у 210. је исписао Сретен Данчић четири лиска из својих споменика.

САДРЖАЈ: Госпођини Н*. Песма од Војислава. — Метиљ. Слика из живота српског народа у Срему. Написао П. Адамов. (Наставак.) — Судбина. Песма Вл. М. Јовановића. — Појезија Војислава Ј. Илића. Књижевна расправа. (Наставак.) — Ставак и свршетак. Од Милана Савића. — Бранич српскога језика. Александру Сандићу приказао („посветио“) Јован Живановић. (Наставак.) — Уметност. Слика Ђорђа Крстића за Нишку цркву. Написао Михаило Валтровац. — Листак. Писма Вука Стеф. Караџића Лукијану Мушичком. Износи на јавност Миливоје К. Бранковић. XV. — Листићи. Месечни преглед периодичне српске и хрватске књижевности. Месец септембар. — Књижевне новости.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 фор. а. вр. на целу годину, 2 фор. 50 новч. на по године, 1 фор. 25 новч. за четврт године. За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 фор. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву а преглед администрацији „Стражилова“ у Нови Сад.

Право у 9. броју јавља својим читаоцима да са тим бројем престаје излазити, јер је од 105 адвоката у Србији имало свега њих 23 за прегледнике. У објашњењу на крају овог броју моли уредник сва уредништва, која су му у замену пилали листове, да му не престану пиљати до краја ове године, јер је „Право“ себе одужило за ову годину, давши са два табака још и више, но што је према плану требало. Уз ову последњу свеску дошао је и насловни лист и преглед садржаја за ову годину а самој је свесци садржај ово: „Односи казнинога права и криминалне социјологије“, од Лијонског професора Л. Гаро-а у преводу дра М. В. Васића; из 5. је броја довршено „Упоредно изучавање првобитног права“ (по истраживањима А. Поста) од Н. Зибера. Саопштен је у том броју и нацрт за закон о правозаступничком фонду, који су јавни правозаступници округа Пожаревачког написали и поднели правозаступничком скупу, што је држан био крајем августа ове године.

Одјек (бројеви 57.—67.) довршује са 58. бројем Стулијеку „Моју женидбу“; у подлиску бројева 59.—61. доноси догађај из живота под насловом „Обична ствар“; 62. и 63. имају у подлиску с рускога „Источну легенду“, а у 63. још осим тога почиње и с талијанског Салватора Фарина „Мој се син заљубљује“; те се наставља у свим додуним бројевима а довршује се у 67. У истом броју почиње и Х. Тена „Черас Дикенс (Боц)“.

Сарајевски лист прештампан је овог месеца из „Видела“ два подлиска но има и превод Сахер-Мазохове „Кротилице“, коју је баш за „Сарајевски лист“ превео Мостарац А. пл. Тартаљџија.

Београдске општинеке новине (бројеви 37.—40.) настављају још једнако Таљандијереву „Србију у деветнаестом веку“.

Сремац има у лиску 1. броја слику из граничарског живота под насловом „Чудна освета“, од С. о. И у другом је броју од истога слика из граничарског живота „Моја три суседа“.

Добили смо овог месеца и

Старинара број 3. за ову годину. У том броју наставља Михаило Валтровић свој извештај о српским црквеним старинама на Будимпештанској земаљској изложби; даље саопштава Љ. Ковачевић расправу о области Дубочици; архимандрит Н. Дучић прилаже снимак печата митрополије Брањинске и описује га; архимандрит Иларион Руварац саопштава своје примедбе на Валтровићев извештај о српским црквеним старинама на Будимпештанској земаљској изложби; затим Фрањо Радић из Корчуле саопштава опет своје примедбе на чланак Вида Вулетића-Вукасовића „Средњевечни талијански барелев“ са натписом у граду Корчули“, што је изашао у 1. броју „Старинара“ ове године.

КЊИЖЕВНЕ НОВОСТИ.

— У програму ц. кр. државне велике гимназије у Котору за прошлу 1885.—6. школску годину саопштио је цењени наш сарадник проф. Косто Кулишић расправу „О теоријама морских струја с обзиром на Голфову струју (Gulfstream) и на уплив струја.“ Расправу ће ту своју писац још наставити, свакако у програму за ову нову 1886.—7. школску годину.

— Добили смо тек ово дана извештај о српско-поморској закладној школи Бошковић-Буровић-Лакетићке у Србини крај Херцег-Новога за школску годину 1885.—1886. У том је извештају саопштио управитељ те школе. Душан К. Јовановић расправу: „Важност логике за математичара.“